

בתבונה

בס"ד, גיליון 12 | חשוון תשפ"ג | מהדורת ראש חודש | יו"ל ע"י מרכז תבונות - המרכז ללימוד הגמרא

להרשמה
לקבלת הגיליון במייל
וכן לקבלת חומרים
איכותיים נוספים
**לחצו
כאן**

הדובר של רבי שמעון

כולם מכירים אותו. הוא נמצא תמיד במרכז העניינים ותמיד בלב הבית-מדרש. עובר מכאן לשם, מנוכף באגודלו ללא הרף, מפלפל ומרצה לכל דורש. אבל בפנים, בתוך הלב יש ריקנות. מה קורה כשבחור בן 16 נהפך בין לילה לדובר הרשמי של רבי שמעון שקאפ? // עמודים 4-5

יצירתו של הקב"ה

מה כוונת הסופר ביצירת הפאר שניה אחרי ששחררה לאויר העולם? ומהי הדרך להכיר את יצירתו של הקב"ה?

// עמוד 3

הקברניט שעלה מואבאלניק

הצצה נדירה וייחודית לעולמם של ראשי הישיבות והמעם: רבינו אליעזר מנחם שך זצ"ל // עמוד 6

דבר המערכת

שלום לכם קוראים נכבדים.

המהר"ם מלובלין פותח את 'ארבעה אבות' בקושיא עצומה: "מקשין העולם א"כ היה לו להתנא להקדים ג"כ במתנ"י מבעה שהוא שן קודם בור דהוא נמי בכלל שם שור כמו רגל!". זאת מלבד תשעים ושבע פעמים נוספות בהם השתמש בלשון הזו בחידושי.

ושואל רבי אברהם גניחובסקי זצ"ל: אני לא מבין. פגשתי יהודי שנראה מבין עניין בפתח המכולת השכונתית, ושאלתי אותו 'תגיד מה עם ה'רגל?'. מאוד הופתעתי מהמבט שלו עליו, בבחינת 'תרנגול בפני אדם' ממש... "סליחה אדוני, על איזה רגל אתה מדבר??".

"הו, אני ממש מתנצל לא כ"כ הסברתי את עצמי, אני מתכוין לרגל של המשנה הראשונה בב"ק. הרי המשנה בתחילת מסכת בבא קמא פותחת 'ארבעה אבות נזיקין השור והבור והמבעה וההבער' והתוספות שם כותבים שלמ"ד 'תנא שור לרגלו' נוקט התנא 'שור' קודם ל'בור' למרות שזנוקי 'רגל מבוארים' בתורה אחר זנוקי 'בור' מכל מקום שם 'שור' כתיב קודם בפרשה?". אמרתי בדעתי בטח ההוא עסוק בסוגיית "בין שיטה לשיטה" שבגיטין (כ, ב).

אבל לא, הוא לא הבין. ניסיתי את מזלי עם עוד שניים, שלושה אנשים. והבנתי שעלי למהר לביתי שמא משהו לא טוב יקרה לי...

אז, תגידו-פנה הרב אל תלמידיו-וכי המהר"ם משה בנו? לאיזה עולם הוא מתכוין?

התשובה לקושיית הרב גניחובסקי ברורה לכל אחד מאיתנו-יש עולם מוזן שונה. אנחנו חיים כאן במקום אחד, על אדמה אחת, אבל בעולם לגמרי אחר. שונה. זר לא יבין. ואשרינו שזכינו להיות חלק מהעולם הנפלא הזה. בעוד ברוסיה מתחוללת מלחמה, ובפוליטיקה ה'מטבחון' כבר מזמן אינו המקום היחיד שבו אנשי ציבור נוהגים לאכול. אצלנו, הדברים נשמעים מוזרים, רחוקים. אנחנו חיים בעולם אחר. זה ה'עולם' של המהר"ם, זהו העולם של ה'ים של שלמה', זה העולם של הפני יהושע... וזה העולם שלנו!

אנחנו בתקופה שי'אחרי החגים', ובורן ה' המארו המיוחד של תשרי הלך והתפרסם ב'עולם' וגרר אחריו תגובות חמות ומיוחדות במיוחד. ציבור גדול של קוראים הגיבו, החכימו ובעיקר נהנו. לנו זה נותן כח להמשיך הלאה בכל בכוחות בעזרת ה', (כבר התחלנו לעבוד על מארו ניסן, פרטים יבואו בהמשך...) וגם להבין עד כמה הדברים שאנו עוסקים בהם- חשובים מאוד מאוד אצל 'עולם' התורה הנפלא.

קעת לפנינו עמדות עוד תוכניות רבות ומיוחדות, מהדורה שניה בעזרת ה' לחוברת המדוברת 'על פי דרכו' - מדרך מעשי ללימוד אבות ובנים, שב"ה עשתה הדים רבים.

לענינו תמיד מוצב הקו המנחה-לדייק את החומר והמידע ככל שניתן. אני מאמין שנושא הלימוד בוער היום לא פחות מ-ז' בחשון... ולכן תעזרו לנו לדייק ולכוין למקום האישי של כל אחד ואחד מכם. תעוררו אותנו לנקודות החמות שלכם, ותשתפו אותנו עוד ועוד בדברים שהייתם רוצים שנעסוק בהם.

ניתן לעשות זאת בכל הפלטפורמות האיכותיות שלנו (הידועים לכולם...). וכך נצליח להגיע אל הסטנדר האישי שלכם. אנחנו לא מפסיקים לחשוב עליכם.

ברכת זמן חורף בריא עם המון שטייגן

אביאל אברהם טוויל

יול ע"י

תבונות

ללמד ולהלח

המרכז ללימוד התורה

טל: 0733-478-474

לשאיר הודעה בשלוחה מספר 1

דוא"ר: ml.tvunot@gmail.com

עורך ראשי: הרב אביאל אברהם טוויל

כותבים: הרב מנחם ריבץ

הרב יוסף חיים אליהו

למינו לקבלת הגיליון בדואר בתשלום סמלי, או למייל בחינם, וכן לתגובות ושאלות ניתן לשלוח לדוא"ר עם פירוט הבקשה. ניתן להשיג את הגיליון באתרי:

[3] בעומקה של תורה

[4] ביני עמודי

[6] הביאני המלך חדריו

[7] בדרכי הלימוד

[8] בדעת ותבונה

מהר הגנינים

הגיליון מוקדש

א	' ברוך ברכני	א	ח
א	' אסתר הינדא		'
			"
			" מאיר "
		א	א
		א	" "
		□	" "
		□	" "
		□	" "

□ " א א " □ " א

הכרת ואהבת ה' על ידי התורה

כשופר נבחן על יצירה שהוא בעצמו כתב • מהן שתי הדברות באהבת ה' • ומי

מכיר אותו באמת? •

גויש:
הרב מנחם רביץ

הבורא, מ"מ אינו משיג אהבת ה'. וזה דומה למי ששמע על אדם שהוא גדול וראוי לאהבה, אבל אינו מכיר. גם אם יפגוש את האדם הזה, עם כל מה ששמע עליו אינו אוהבו, כיון שאינו מכיר אותו. כך אי אפשר להשיג אהבת ה' בלי שקידת התורה, כי רק מתוך הלימוד הוא מכיר את מי שאמר והיה העולם, ורק את מי שמכירים אפשר לאהוב.

ואם נסכם את דברי הנצי"ב נראה כי ישנן שתי דרכים לקיים את מצות אהבת ה', ישנה הדרך לכלל העם והיא על ידי אהבה "פשוטה", להיות מוכנים לוותר ולמסור הכל עבור הנאהב - עבור הקב"ה, אבל ישנה הדרך הנעלה יותר, שהיא לא רק להיות מוכנים למות באהבה לה', אלא לחיות באהבה אליו, להיות דבוקים בו כל החיים, כשכל המחשבה והתשוקה של האדם יהיו מופנות לשעשוע ודבוקות בקב"ה. אך כדי להגיע לדרגת אהבה כזאת צריך קודם כל להכיר את מושא האהבה, לא יתכן שאדם יחיה באהבה למי שאינו מכיר, והדרך להכיר את הקב"ה היא "הדברים האלה" - דברי התורה, רק מי שעוסק בתורה ושוקד בלימודה, רק הוא מכיר באמת את הקב"ה, אך מי שאינו עוסק בתורה, אע"ג שיכול על ידי התבוננות בנפלאות הבריאה להגיע להכרה בגדולת הבורא, אך אינו מכיר באמת, ולמרות שיועד שראוי לאהוב אותו, מ"מ אינו אוהבו - כי רק את מי שמכירים אפשר לאהוב באמת, ורק על ידי התורה אפשר להכיר את הקב"ה באמת.

וחשבתי על הדברים כשלמדנו בפרק ארבע אבות בתחילת ב"ק את המחלוקת מאיפה יודעים שאסור להזיק, האם יודעים זאת מדרש או מסברא, וראינו שלמרות שלא מוסכם מה מקור האיסור, והיה אפשר לכאורה לומר שהיות ואין פסוק מפורש שאוסר להזיק יהיה לפחות צד שהדבר מותר, לא עלה צד כזה על ידי אף אחד ממפרשי הש"ס, כיוון שכל גדולי עולם אלו שהגו ולמדו את תורתו ית' מכירים את הקב"ה, ומתוך ההיכרות איתו יודעים כי לא שייך שיהיה מותר להזיק, רק השאלה למה אסור.

אנחנו משתדלים להעמיק ולהרחיב את היכרותנו עם הקב"ה, ועל ידי כך להגדיל את אהבתנו אליו, על מנת שכאשר נגיע לבי"ש של מעלה ונעמוד למשפט ויבחנו אותנו על ידיעתנו, לא נענה ח"ו היות וירדה תורה לא איכפת יותר מה כוונתך, אלא נענה שעמלנו כל חייו כדי לדעת את כוונת ועומק דבריך מתוך עמל ועסק התורה, שקדנו כל חייו כדי להכיר אותך ולאהוב אותך באמת! ■

להזמנת הרצאות ושיחות ניתן להשאיר הודעה
בטלפון 0733-478-474 בשלוחה 1 או במייל
M.TVUNOT@GMAIL.COM

לאחד ממפורסמי הסופרים של הציבור הכללי היתה בת בגיל תיכון שבשיעורי ספרות נתבקשה להכין עבודה על יצירותיו של אביה. מה טבעי היה הדבר שתבקש מאביה שיכתוב עבורה את העבודה שאמורה לענות בין היתר על השאלה "מה היתה כוונת המחבר כשכתב את היצירה?", אביה נעתר לבקשתה וכתב עבורה על יצירתו ועל מחשבותיו וכוונותיו בעת הכנתה. למרבה הפלא לאחר בדיקת העבודה המורה נתנה לה ציון 80 מתוך 100, היא הורידה לה נקודות כיוון שלא הגדירה נכון את כוונות ומחשבות מחבר היצירה, אביה שהתקומם על הדבר ניגש לדבר עם המורה, אבל היא נשארה בשלה ואמרה "אחרי שהיצירה יצאה לאור העולם היא נחלת הכלל ואין לך יותר בלעדיות לומר מה הכוונה במילותיה, והציון ישאר על כנו."

אנחנו אומרים פעמיים ביום בקריאת שמע: "ואהבת את ה' אלוהיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאודך. והיו הדברים האלה אשר אנכי מצוך היום על לבבך" הפסוקים נלקחו מספר דברים (וה-1), ומפרש שם העמק דבר שישנם שני סוגים של אהבה, ועל פיהם מסביר את מילות הפסוק בשתי דרכים, הסוג הראשון הוא שמתוך אהבה מוכן האדם לוותר מרצונו עבור הנאהב וקיומו, וכך יתפרש הפסוק "בכל לבבך ובכל נפשך" הכוונה היא שאפילו האהוב נוטל את נפשך, וככה מתפרשת מצות עשה זו של אהבת ה' באופן הראשון, שיעמוד האדם חזק באמונתו ולא ימירנו בשום אופן, אפילו כשהדבר מגיע לכדי מסירות נפש. "והיו הדברים האלה וגו' על לבבך" - שמסירות הנפש תהא מושרשת בלב האדם, שהרי אפשר שלא יגיע לידי מסירות נפש של ממש לעולם, אבל מכל מקום המצוה היא שיצויר בלב שאם תבוא לידי הרי הוא מוכן לכך.

אך הסוג השני של אהבת ה' שהיא שדבק באהבה במחשבתו, ותשוקתו עצומה להשתעשע עם הנאהב, זאת דרגה גבוהה יותר והיא למי שמתנהג במעלת הנפש, ועל פיו תתפרש הפרשה כך: "והיו הדברים האלה" הדברים האלה הם דברי התורה, שמתוך לימוד התורה אתה מכיר את הקב"ה ומידבק בדרכיו. הפסוק בא להורות על שקידת התורה, שהיא זאת שמביאה לידי אהבת ה'. אדם יכול לחשוב שהוא אוהב את הקב"ה במה שהוא רואה את הניסים הגלויים והנסתרים, במה שהוא מתבונן במתרחש בעולם, אבל מהסתכלות בחכמת הבריאה ניתן אולי להבין את גדולתו של הקב"ה, אך כדי להשיג אהבת ה' זה לא מספיק.

אי אפשר להגיע לאהבת ה' אמיתית אלא אם קדמו לזה "הדברים האלה" רק אם קדמה לך התורה. אבל מי שאינו עוסק בתורה, אע"ג שמעלה על ליבו גדולת

שאל תורה של מנחם רביץ

לאחר בדיקת
העבודה המורה
נתנה לה ציון 80
מתוך 100. היא
הורידה לה נקודות
כיוון שלא הגדירה
נכון את כוונות
ומחשבות מחבר
היצירה

כל הכלים להצלחה
במדריך החדש...

לבקשת רביש! ניתן להשיג שוב
פרטים במערכת הטלפונית / דוא"ל

איך אני מצליח להתחבר ללב שלי?
למה כ"כ קשה לי ללמוד איתו?

אין לי מושג למה, אבל תמיד הלימוד שלנו
נגמר בטעם מר...

הגנרל של ה'מילים'

מה קורה כשבחור בן 16 תופס בעלות על הישערי ישרי? ואיך בחורים תמימים נופלים ברשת הווכחנות המעורטלת. הכירו את שגרירי הלומדע'ס הצעירים.

מגיש:
הרב אביגיל אברהם טוויל
מרכז תבונות

1 יום ראשון בב"ק

ר' יוסף מתיישב לו על כסאו בחדר"ש ומתחיל את השיעור היומי-"... וניתן לבאר הדברים לפי חקירת האחרונים, האם יסוד החיוב הוא מעצם שממונו הזיק או שמה שהחיוב נובע מחמת חסרו בשמירה..."

"לכאורה מלשון המשנה שקראה לבעלים "מוזיק" מוכח שהחיוב הוא מחמת פשיעתו!" - הכל הביטו, מיהו זה שברגע נכנס לנבכי הסוגיא בעוד טרם הספיקו בכלל להבין את החקירה???

האור החמים של סוכות חלף לו מהעולם, ואת מקומו תפסה קרירות חורפית של תחילת הסתיו. קרירות אמרנו, ברחובות העיר, אבל יש מקום בו לא שולטת לא צינה ולא שלכת. מקום בו אין לזמן דריסת רגל-הלא זה בית המדרש הגדול של ישיבת "אריה" המעטירה.

זמן חורף הקריר נפתח בלהבת שלהבת. חום שאפילו בשלהי תמוז נחשב לנדיר.

רוב הבחורים חזרו כבר מליל רביעי, האחרים הגיעו בבוקרו של יום רביעי לסדר א'. אפרים נמנה על הקבוצה הראשונה. חשוב לו מאוד להתחיל את הזמן על רגל ימין. לא פשוט, בכל אופן שיעור א' זמן חורף זה זמן ארוך שדורש אחריות ורצינות.

במהלך בין הזמנים ישב אפרים עם אביו, יחד הכינו את הדפים הראשונים של פרק 'ארבעה אבות', בעיקר עם רש"י ומעט 'תוספותים' חשובים. חשוב לו מאוד לבוא מוכן, בפרט ללימוד המשותף שלו עם אבי - ה'שפיץ' והמוכשר. הוא לא יתן לעצמו להתבזות בעיני החברות שלו - הוא חייב להרשים אותו. במיוחד אחרי ההיכרות שלהם מזמן קודם.

אבי, בשונה מאפרים, הגיע לישיבה ביום רביעי בשעה 9:20 - ממש שניה אחרי תחילת הסדר, הניח את חפציו בחדר ומיהר לחדר הקפה, אולי נשאר שם מעט חלב להכין לו משהו לשתות. ואכן, מעט החלב שנותר במיכל, הספיק לו, והוא גמע את הכוס החמים.

כשסיים, ניגש לאיטו אל בית המדרש כשבידו גמרא "עוז והדר" חדשה שנכרכה בידי כורך אומן. הוא תר בעיניו אחר אפרים, וכשמצאו ניגש אליו ואמר: "הו, אפרים, ממש מעשרה ראשונים! אתה כאן כבר מאסרו חג?", שאל תוך כדי הליכה, כשפניו מחוייכות.

"לא", ענה אפרים, "הגעתי אתמול בערב, אני מעדיף להתחיל את היום הראשון בנחת". "יפה מאוד, חשיבה מעניינת", סנט בו אבי. אפרים שתק וחיכה לרעהו שיתיישב כבר על הספסל ויתחיל ללמוד.

"טוב, איזה פרק מתחילים?" - שואל אבי, "מה זאת אומרת?", הביט בו אפרים מעט המום, "פרק ראשון, ארבעה אבות נזיקין, מה לא התחלת את הפרק בסוכות?". "ההלם שבעיני אפרים היה בולט. "למה להכין? זה בין הזמנים! אם אז נלמד - מה נעשה עכשיו?" - ענה אבי בצורה שרק גרמה להלם של אפרים לגדול.

"כדי שתבוא עם קצת רקע לסוגיא" - אמר אפרים, "כך לא תתחיל מאפס. חשוב מאוד להכין את החומר לפני שבאים, אתה יודע... משהו...". "לא, הכל בסדר" העיר אבי בביטול תוך שהוא מניף ידו, "עכשיו נכין תוך כדי הלימוד, ותראה כמה שזה פשוט, נו, ווייטער, קדימה בא כבר נתחיל, גם כך כבר מאוחר", סיים אבי את הדיון והשנים פתחו בלימוד המשנה הראשונה, תוך שמהר מאוד הם צוללים בעומק הסוגיות הנפלאות ושוכחים כמעט מהימן החולף.

2 ראייה של למדן

הו, שמעתם ראייה למדנית, שמעתם מה שאבי מוכיח מלשון המשנה. ברשותך אבי, אני אחזור כדי שכולם יבינו מה שאמרת, לכאורה..."

השיעור היומי הראשון הסתיים, והכל החלו להתארגן למנחה. חלקם עוד נעמדו לצד המגיד שיעור בכדי לברר עניין או שנים בטרם יתחילו "אשרי".

3 חילי בעלמא

סדר שלישי היה כמקרה. אולם בית המדרש היה נראה כשדה קרב של ממש, אלו באים והללו שבים, ספרים עבי כרך נשלפים ונערמים על הספסלים הישנים, קולות וצעקות ממלאים את החלל, אצבעות מתנופפות-זר לא יבין.

ובתוך כל ההמולה, עומד לו אבי מוקף בקהל מאזינים-מעריצים, נושאים עיניהם בו בקנאה לא מוסתרת, מנסים, שואפים להבין את הצדדים בחקירת הישערי ישרי שנאמרה הבוקר.

אבי, עומד כמלך בין נתיניו, מסביר לזה, ומראה לזה, חוקר ובונה, מיישב וסותר. הנה הוכחה לדבריו מהמאירי והנה ביאור נוסף עפ"י האבן האזל' בדברי הרמב"ם בהלכות נזקי ממון. ונפקא מינה נוספת. ממש הפלא ופלא.

השעון מראה שהסדר הסתיים, ואבי יוצא מבית המדרש שמח וטוב לב. יום מוצלח עבר עליו.

בשולי בית המדרש ניתן היה עוד להבחין באפרים, שמנותק היה מכל ההווי וההילה הזו סביב אבי. הוא ישב כשמולו דפדפת חדשה, לצידו ועל ברכיו ספרים, והוא יושב וכותב. מילים מילים רצות על הדף בדיו כחול של עט פיילוט מרוקן למחצה.

נראה היה שכל העסק כלל לא נוגע לו.

4 יצר הווכחנות

"רגע, תן לי לחזור על הדברים, ורק אז תגיד את הקושיא שלך מהתוספות בכתובות" - אפרים מנסה את מזלו להציג את הסוגיא בפני אבי, בעוד הלה נלחם במחשבותיו העולות ויורדות, שגורמות לסוגיא להתפרק ולהיבנות בכל שנייה מחדש.

"טוב אפרים, הבנתי, סיימת??" - אבי היה קצר רוח.

כלים מעשיים לבן עלייה
בימי עמודי
יודאיק

אבי, עומד כמלך בין נתיניו. מסביר לזה, ומראה לזה. חוקר ובונה. מיישב וסותר. הנה הוכחה לדבריו מהמאירי והנה ביאור נוסף עפ"י האבן האזל' בדברי הרמב"ם בהלכות נזקי ממון. ונפקא מינה נוספת.

לשכת הדוברים

מיקרופונים מול
כסאות ריקים

רש"י ועוד שטיקל תוספות.

5 בוג של חקירות

בחורים רבים בעלי כישרונות מבורכים 'מאבדים לדעת' את יכולותיהם הנדירות ומתבוססים בבוג של חקירות, ראיות וכל מיני נתחים נוצצים וקטנים מתוך הסוגיות.

מרח הרב שך היה אומר: "רעדן אין לערנען הייסט נישט גילערנט", כלומר, **לדבר בלימוד זה לא נקרא ללמוד.**

האישיות של הלומד נבנית אך ורק מכך שהוא לומד עוד פרק, עוד מסכת, עוד רמב"ם, עוד שולחן ערוך, עוד פוסק... רק באופן הזה האדם מתקדם ומתעלה בלימוד.

וכמו שהתבטא פעם הרב אברמסקי בסוף זמן חורף כשלמדו בישיבה מסכת יבמות: **"מכמה קושיות שיודעים ביבמות, לא נקרא שיודעים יבמות"**, כך הוא אמר, "וכעת, יש עוד חודש עד סוף הזמן, בואו נתיישב כולנו ונתחיל לחזור כל מסכתא יבמות מתחילה ועד סוף כמה פעמים".

וכשנשאל פעם מהו סוד הצלחתו בלימוד, ענה: "משום שאף פעם לא התווכחתי בלימוד. תמיד כאשר היו באים אלי התווכח בלימוד, הייתי שואל את המתווכח: האם יש לך ראייה לדבריק? לא?! אז גם לי אין ראייה לדברי, לך לשלום ולבריאות. והמשכתי ללמוד ולא

כשאז ניגש נחום וביקש לברר ענין בביאור התוספות. "תגיד אבי, לכאורה הראיה שהבאת אתמול נסתרת מהמשך לשונו של רש"י - הגיח חננאל מאחור. "אם אתה אומר כך, בכלל לא התחלת אפילו להבין את הראיה" - סנט בו אבי, ותיכף החל להרצות במרץ את ראיתו.

בעוד אבי עסוק בדיבוריו על הראיה מרש"י, אפרים מנסה לחזור על הסוגיא. הרעש מסביבו לא עושה לו טוב, והוא מתאמץ להתרכז.

"מה קרה אפרים? אתה מרגיש טוב?" - הביט בו נחום מופתע, "אנחנו לומדים, לא מקשקים! מה אתה מסתגר בתוך עצמך?".

הם עשו את שלהם - והשעון עשה את שלו. כך נסתיים לו עוד סדר א' בין החברותא המהוללת של אבי ואפרים. בעוד אבי נעשה הדובר של האחרונים, אפרים חוזר ומסכם.

"נו, שויין, לפחות הבנו היטב את הראיה והחקירה של השערי יושר" - ניסה אבי לנחם את עצמו לאוזני אפרים.

אבל אפרים לא היה שותף לניחומים. הוא חייב פרטנר, שותף ללימוד איתו, ולא מרצה שעסוק בהופעות רחוב מזדמנות.

"אולי נלמד יחד אחרי ארוחת צהרים" - הציע אבי. "לא מצטער, יש לי הספק במשנה ברורה" - אמר אפרים למורת רוחו של אבי.

וכך עבר יום ועוד יום. אבי עסוק בנתח מהסוגיא, בעוד אפרים מתקדם וכובש לו עוד

בזבזתי זמן על וויכוחים".

אמת, יש תענוג מיוחד ועילאי בוויכוחים והתנצחויות בלימוד, ראשית, כי זה מעורר ונותן חשק, שנית, זה מעלה גם את כבוד הבחור לא רק בעיני החברה אלא גם בעיני עצמו. אבל מאידך, זה מונע אותו מלתפוס כראוי את הסוגיא האמיתית.

אינני ממעט בערך הדיבור בלימוד, שהרי מצינו שרש"י בסנהדרין (צג, ב) מבאר שהלק משבחיו של דוד המלך היו שהוא "איש מלחמה" - והכוונה "שיועד להתווכח בלימוד". שזה ללא ספק שבח חשוב.

אך עם כ"ז עלינו לאמץ את מה שהורה הגרב"ד פוברסקי שליט"א, **שמתחילת הסדר ילמדו ויבררו היטב את מהלך הסוגיא ויתירו לעצמם זמן בסוף להתווכח ולהתחדד בלימוד.**

ואכן, המאבקים הללו הם מנת חלקם של בני התורה, אנשי מלחמה. אבל צריכים לדעת שבאמת לא כל אחד ראוי ויודע להתווכח נכון, ובמקרים רבים אדם שיעמוד מהצד וישמע את הויכוח מהצד יראה בבירור איך שיכולים לחזור על הצדדים פעמים רבות ללא חידוש כלל.

ובזאת עלינו לדעת, שגם בחור כמו אבי שמוכשר ומבין מה, אסור לו ליפול ב'יצר החוכמות' האכזרי, כי לא תמיד לדבר בלימוד - נחשב ללימוד. וכשבחור בן 16 תופס צד בוויכוח של ר' שמעון - לא בטוח שיזכה בעצמו להיות כמותו. ■

אם אתה משתוקק ליהנות מהלימוד
אבל נדמה לך שאין לך את הכוחות

אנחנו יכולים לעזור לך!

פנה כעת למרכז תבונות - ותתחיל להבין עד כמה ההצלחה שלך קרובה

0733-478-474 (הטאר הודעה בשלוחה מס' 1 ונחזור אליך בהקדם)

גשהחלו מפרוע, בסלוצק, שיחרר ראש הישיבה רבי איסר זלמן מלצר את כל הבחורים לביתם, הרב שך חזר גם לביתו, והלך עשרה ימים ברגל, כלשהגיע לביתו, אמרה לו אמו כי המקום הלי בטוח זה הישיבה, תיכף עשה דרכו חזרה עוד עשרה ימים, כשהגיע לסלוצק דפק בבית הר"י, שאלו הרב מלצר מה אתה עושה כאן? סיפר לו הרב שך מה שאימו אמרה. הסתכל הרב מלצר על נעליו שהיו קרועות ובלויות מרוב ההליכה, נתן לו כסף שיקנה נעלים חדשות ואת הישנות שמר רבי איסר זלמן מלצר. לימים, נתן את הנעלים לחתנו רבי אהרן קוטלר ששם אותם בכספת מיוחדת בישיבת ליקווד, ואמר: שזה הקמיע של הישיבה, כשהגיע הרב שטיינמן זצ"ל והאדמו"ר מגור שליט"א במסעם לארה"ב, הראה להם רבי מלכילא קוטלר את הנעלים הנ"ל שהיו מונחים בכספת של הישיבה עד עצם היום הזה.

ראש הישיבה

כשנתמנה לעמוד בראשות ישיבת נטרדוק בי ם, התגורר עם משפחתו בדלות בחדר אחד בשכונת כרם, ברחוב מורייעין 10. בחדר היו ארבע מיטות ברזל ישנות, כסא, שולחן וארון בלבד. במבנה המשותף דרה עוד משפחה ושתי ישיבות בודדות כשנפטרה אחת מהן זכתה משפחת הרב שך חזר נוסף. הרב שימש בתפקיד מספר חודשים עד שהתמנה לר"י בישיבת לומז'ה שבפ"ת, שם כיהן כמה שנים.

תלמד והשם יעזור

בשלת התשל"ד רכש הרב אסחייק מכונית מדגם "אולדסמוביל רינגלי" לרב שנרכשה מכספי תורמים מיוחדים שאף הוזהם הכיר רק הרב אסחייק. כששמע זאת הרב שך, ביקש להחזיר את הרכב, אבל זה כבר היה בלתי אפשרי. לימים התבטא לפני בחור שבא בקשרי שידוכים: "תראה אותי, כשהתחתני לא היה לי כלום, והיום, ברוך ה', יש לי דירה ומכונית גדולה. אתה רואה, אם לומדים טוב השם עוזר ומסתדרים."

הצצה מרתקת על גדולי ישראל

זה לא בשביל צעירים

הוא היה אומר, הספרים שלי לא טובים לבחורים, זה 'לומדעט', ואינם לבחורים צעירים בתחילת דרכם. ולמרות שהיה ראש ישיבת פוניב' לא חרם את ספריו לישיבה, אלא שהישיבה רכשם מעצמם. ומסיבה זו גם כשהיה נותן מתנה לחתן בר מצוה היה נותן את קצות החושן או אבני מלואים, שב שמעתחת וכו'.

באפי תלחא

פעם התבטא עליו הרבי מבעלזא לאחר ביקור בביתו, כי הוא התרשם מאוד מחיזיונותו וערותו - "חשבתי למצוא אדם בן תשעים אבל מצאתי שלושה אנשים בגיל שלושים".

נטורי קרתא

במלחמת המפרץ אמר הגר"ח קנייבסקי זצ"ל שאין על מה לדאוג בבני ברק ואין צורך ללבוש מסכות. אמרו לו שהרב שך אמר ללבוש מסכות. אמר להם הגר"ח, הרב שך לא לוקח בחשבון שיש את 'הרב שך' בבני ברק.

הנני מוכן ומזומן

קודם הטיעור שהיה מוסר, היה מתפלל להצלחתו, ופעם כשיצא מהבית לישיבה לומר את הטיעור ראה אחד ממקורביו שהוא אומר משהו, והיטה אוזן לשמוע, ושמע שאומר: הנני מוכן ומזומן לקיים מצות עשה של ולמדתם אותם את בניכם.

הגאון רבי אליעזר מנחם שך זצוק"ל ר"י פוניב' - ט"ז חשוון תשס"ב

אמת ללא נגיעות

סיפר הרב לורינץ: למרות מאבקו הקשה נגד חב"ד, כאשר חלה הרבי מחב"ד, הרבה להתפלל לרפואתו, וכששאלתי לפשר הדבר, ענה לי: מלחמתי היא נגד השיטה ולא נגד האנשים, באופן אישי אני מעתיר לרפואתו, ויחד עם זאת אני מתפלל שיעזוב את שיטתו.

הסכס לסלום בית

כשחלחה הרבנית ואושפזה בבית חולים אמרה לאחד המבקרים, כשהיינו אני והרב חתן וכלה עשינו בינינו הסכם, שפעם הוא יוותר לי, ואח"כ אני אוותר לו, וכן כפעם השלישית הוא יוותר לי, ובפעם הרביעית אני אוותר לו, אבל אגיד את האמת, שאף פעם לא בא התור שלי לוותר לו, תמיד הוא ויתר לי.

לחיצת יד מבעל התניא

בשעה שעמד להוציא את מכתבו נגד חב"ד הוזהרוהו קרוביו שזוהי סכנת נפשות נחמט, שהרי בציבור כל כך גדול יתכן שיהיו גם אנשים חמי מזג העלולים להיגרר לאלימות ופיגועה חלילה. כששמע זאת הרב הוא השהה את הוצאת המכתב כדי להרהר בענין. לאחר זמן הודיע, שלמרות זאת, הוא מוכן למסור נפש עבור כלל ישראל. וסיפר ר' שמואל אריה לויך שליט"א מארגנטינה, שבאותה תקופה התבטא באוני הרב שך שלאחר 120 כשעילה הרב לשמיים, יזכה ללחיצת יד חמה מהגאון מוילנא אולם הרב שך לא הניח לו לסיים את המשפט, וענה לו על אתר, ברייתחא דאורייתא, "הגאון מוילנא ילחץ את ידי", 'בעל התניא' ילחץ את ידי? כי אני דואג להמשפיות הדורות של הבעל התניא ולא של הגר"א. ובשבת הראשונה של התשמ"ח הופיעה במוסקו יתד תמונה ענקית של בעל התניא.

על פי דרכו

פעם היו זוג שנקלעו למשבר זוגי והרב שך נאלץ להתערב. כשיצא מחדרו אמר לאחד ממקורביו: "אני באמת לא מבין מה היא רוצה ממנו? אז מה אם הוא לא הביא לה פרחים ליום ההולדת? וכי זה סוף העולם?!" כששב הרב לחדרו, הופתע הידיד שנתן בחוץ לשמוע את הרב נוהך בעבל. "אתה לא יודע שצריך להביא פרחים? אתה לא יודע שיש יום הולדת? צריך לדעת איך להתנהג? לשאלת הידיד מעיקרא מאי קא ספר, נענה, כי מדובר באשה מרת נפש שאין טעם להעיר לה, אבל הבעל הוא בן תורה ובוודאי יבין את הדברים."

משלחה ואינה חוזרת

סיפר הרב יחזקאל אסחייק בשנת תשנ"ז היה לרב שך זצ"ל שושנה ברגל, הטיטולים הרפואיים לא עזרו, והשושנה חזרה כמה פעמים, שנים מתלמידיו רבי רפאל ברלין ורבי מאיר היילר הציעו לפני הרב שך זצ"ל שכיון שיש את הישגו נגד עין הרע, שמופיע בספרו של הרב זונדל סלטנ אולי אפשר לבקש מהמסגיח רבי יחזקאל לוינשטיין זצ"ל שיעשה את הלחש, ואכן כך היה. אחרי מנחה הגיע המסגיח לביתו של הרב שך שהיה גר אז ברחוב וטרמן, המסגיח אמר שלש פעמים את הלחש ופאו לא חזרה השושנה.

ז - השתלשלות שיטות הלימוד

של זכר ונקבה.

ובדרך אגב ראוי להביא ביטוי נדיר שהתבטא החזו"א (קובץ אגרות ח"ג) על ביאורו המחודש של הגר"א על השו"ע (או"ח סי' תנ"ט ס"ב) שביאר את הסוגיא בפסחים (צד, א) בזו הלשון: "בשעה וביום שגילה הגר"א את הדבר - הכריזו ברקיע 'זההרו באליהו ובתורתו' שגלה רז זה לבני ישראל". והדברים מבהילים.

ומחקירת העניין עולה שלעיני הגר"א היו שלושה סוגי פלפול: הראשון, פלפול שהוא שלילי, שאינו חותר לאמת. ואפילו שמטרתו היא לחידוד השכל - דחה הגר"א פלפול זה בשני ידיו.

השני הוא פלפול שאינו נוגע לדינים או הלכות על דרך חידוד ושעשוע בדברי תורה, אותו כאמור, כמעט ולא טרח לכתוב אלא מסרם בע"פ לתלמידיו ומקורביו. ובקטגוריה זו היו שלושה אופנים שונים: א. חידוש בדרך רמז מדעתו העצמית (ראה בספר 'קול אליהו' על פרשת ויגש שהביא את ביאור הגר"א). ב. חידוש המסתמך על מדרש במטרה להסבר הפשט (שם פ' בשלח עמ' לג) עה"פ 'ויבואו בני ישראל בתוך הים'. ג. חידוש ובו טמון רעיון קבלי עמוק (ראה סידור הגר"א השלם בתפילת מנחה של שבת).

השלישי הוא הפלפול הראוי, שמטרתו היא לברר ולהעמיק בביאור הפשט בגמרא והחתירה להלכה למעשה. בשל כך חשיבות גדולה יש למילים הכתובות, ועצם פירושם מול הפירוש החדשני. לימודו של הגאון מבוסס בעיקרו על ידע רב ובקיאיות עצומה בכתבים. ובכך ניתן לומר שהגר"א החזיר את דרך הלימוד של ארצות אשכנז למקומה הראוי, בחתירה לאמת ולהלכה למעשה ומעט חידודים ובעיקר שלא יהיו להם השלכות לדינא. והעיקרון הנוסף שעמד לעיניו זה הוצאת ההלכה מעיון עמוק ואמיתי בדברי התלמוד (ראה חוט המשולש, וילנא תרמ"ב, ח"א סי' יא עמ' 58). עד כדי שאפילו לפסקי השולחן ערוך אין לשאת פנים בהוראה (עליות אליהו, וילנא תרט"ו מרבי יהושע השל לויך).

ולסיום אביא מה שמספר הגר"ח מוולוז'ין על השגות נוראיות מאוד שזכה להם הגר"א, איך שזכה לדרוש בתורה בהקיץ כשמאזינים לו רבי שמעון בן יוחאי מצד זה, והאר"י מצד שני, ועל גילויים שגילו לו מהשמים אלפי פירושים לפסוק אחד, וכל פירוש יש בו דברים נוראים מאוד, ועל יכולתו עוד בהיותו לפני גיל בר מצוה לברוא גולם, ועל שזכה שבכל פעם שישן היה לו עליית נשמה גבוהה מאוד ללמוד סודות התורה במתיבתא דרקיעא, ועוד השגות עצומות מאוד. ■

א

9. שיטת הלימוד של הגר"א חוולינא (שלהי החאה הי"ז) (ב)

ידועה מימרת חז"ל (קידושין ל, ב): "לפיכך נקראו ראשונים - סופרים, שהיו סופרים כל האותיות שבתורה". וכמובן שאין הכוונה במונח הפשוט שהיו עסוקים לספור אותיות, אלא הכוונה כאן במונח רחב ומקיף יותר, שהיו מתייחסים בדיוק מושלם לכל אות ומילה שבתורה.

כך נהגו התנאים והאמוראים בתחילה, עד שהלכה השיטה ונשתכחה, וחזרה למקומה בימי הגאון מוילנא שחזר והתקין את ההתייחסות הפרטית לכל מילה ואות כתובה, להטות אוזן לשמוע מה שהפה מדבר, ולהבין מה שהעין רואה.

דגש רב מלווה בעמל רב הציב הגר"א לנגד עיניו כשביסס את שיטת ההתייחסות לכל אות ומילה. אפילו לטעמי המקרא היתה חשיבות בעיניו וחידושים ורמזים רבים ביסס וסמך על פיהם.

שיטה כזו עוקרת את הלומד מגישה טחית ורדודה, שכן עליו להיות תמיד צמוד ומחובר לטקסט-למילים שלפניו. היתרונות שבשיטה הזו הם שהיא סוללת דרך של עמקות וריכוז אך מאידך החסרון שבה שהיא שוללת דרך של התרחבות והתפשטות.

כדוגמא מצויינת לסבר הדבר, אביא מה שביאר הרש"ש בברכות (לג) בשם הגר"א, שימו לב לדברים:

נאמר בגמרא: "אמר ר' זירא כל האומר שמע שמע - כאומר מודים מודים דמי" (והדין הוא שמשתקין אותו בשניהם שנראה כאומר שיש שתי רשויות). ומקשה הגמרא: "מיתבי, הקורא את שמע וכופלה הרי זה מגונה! (ומוכח ש)למגונה הוא הדוי, שתוקי לא משתקינן ליה! (ומתרת הגמרא): לא קשיא הא דאמר מילתא ותני לה, והא דאמר פסוקא פסוקא ותני ליה. ושם מבאר רש"י: 'מילתא מילתא', היינו כל תיבה ותיבה חוזר ושונה-זה מגונה הוי ושתוקי לא משתקינן ליה. ובתוספות שם (לד, א) מובא שבה"ג והר"ח מפרשים איפכא, שפסוקא פסוקא אין משתקינן אותו מיהו מגונה הוי. ולסיום כתבים התוספות "ולשון הגמרא לא משמע כפירושם".

וכעת מגיע הרש"ש בהגהותיו ומביא בשם הגר"א ביאור לדברי התוספות: "דגבי מילתא נקיש הגמרא לשון נקבה 'ותני לה', וגבי פסוקא נקיש בלשון זכר 'ותני ליה' (עם יו"ד), ובברייתא גם כן נקיש לשון נקבה 'וכופלה'. הרי דהברייתא בפירוש מדברת במילתא ולא בפסוקא שהוא לשון זכר, וזהו משמע לשון הגמרא".

וראים בצורה מוחשת איך שהגר"א העמיד פשט ברור מדויק לשון

רובה לעלור לבן שלך
עיתחיל לראות
כשטח את יכולותיו?

הידעתם???

גם הבן שלך מסוגל להצליח וליהנות מלימוד הגמרא!
אלא שלכל אחד יש גישה ואסטרטגיה ייחודית לו...
הקב"ה ברא כל אחד עם כישורים שאין לרעהו...
אלא ששנים אנו מחפשים אותם ונכשלים
ובינתיים אנו צוברים אכזבות וכשלונות...
ובאמת, ניתן למצוא אותם כבר היום!

דפדפו בעת לעמוד הבא
ותגרמו לבן שלכם להצליח!

האם פעם שאלת את עצמך: חתי סוף סוף אדע ללמוד גמרא כראוי וליהנות מהלימוד?

מילים שהולכות לאיבוד

יכולת ההתמצאות בדף הגמרא דורשת הרבה כישורים מהלומד, לא קל לעקוב אחר המילים הצפופות בדפים שנראים כמעט אותו דבר. הקושי הולך וגודל כשרוצים לבצע רצף סריקות מסקסט הגמרא למפרשים ובפרט לרש"י. שלא לדבר על המעבר מהיפר-לינק (קישורים ע"י סימנים בדף) לרעהו ע"י סימוני אותיות זעירים שההבדל ביניהם דק כל כך (זה עם סוגריים מרובעות חוה רק עם אחד, זה כתב רש"י וזו בכלל אות רגילה וכו'). הדבר דורש מאמץ מצד הלומד, הן מצד השכל, הריכוז ובעיקר גם מצד הראיה הנכונה והמדויקת.

השטח הזה שרם מפותח היה דיו אצל חיים-יוסף נ"י. כל המצב הזה של מעברים ו'לאחז את המקום' בסוגיא הקשה עליו מאוד, הוא התנהל באיסיות, ובכל פעם שנתבקש להמשיך לקרוא מהגמרא—לקח לו זמן רב עד שמצא, דבר שגרם לו לאבד את הרצף, להתבייש מהחברותא והגרוע מכל—להתייאש. עד כאן הכל טוב. הבעיה הגדולה היא—שחיים-יוסף כלל לא היה מודע לקושי שלו. לימוד הגמרא סחט ממנו את הכוחות, הוא הרגיש כאילו הרים בניין על גבו, וכשניסיתי בהתחלה לברר מהי הסיבה—נתקלתי במגוון תירוצים, או יותר נכון גיבובי-תירוצים שאף אחד מהם לא באמת סיפק אותי. ערכנו בדיקת כישורים מעמיקה כדרכינו במהלך ה'מיפוי', והופ, קפצה לה הבעיה. זה כל כך בלט שהיה קשה להתעלם.

בהמשך המבדק כבר מצאתי בס"ד את הפיתרון. חיים-יוסף היה טיפוס סקרן שמטבעו חייב גמישות ואתגרי למידה שוטפים. בלתי נגמרים.

את החוקה הזו תפסתי בשני ידדים. שאלתי אותו שאלה, ואמרתי לו שהתשובה נמצאת ברש"י שקרוב לדיבור של תוספות, באמצע השורה השנייה. בעיניו עלה ניצוץ שובב, ורק לאחר שהבין שאני רציני בהחלט—הוא פנה לחפש. הדרכתי את המלווה שלו לעבוד איתו בעיקר על מה שנקרא "תפיסה חזותית" - התמצאות בדף הגמרא, והפלא ופלא, התירוצים, או יותר נכון—גיבובי התירוצים—הלכו ואינם. וחיים-יוסף למד שלא חייב למחוק את ה'סקרנות' בכדי ללמוד גמרא...

בדעות ותבונות
חתור יוסף תבונות

כעת הבחירה רק בידיך! עד כמה חשוב לך להגשים את חלומך!

פנה עוד היום ליעוץ חינמי ותתחיל ללמוד ולהצליח

לפרטים ולקבלת תכנים והרצאות:
0733-478-474

(תא קולי שלוחה 1)

m.tvunot@gmail.com

בהנהלת

הרב אביאל אברהם טוויל שליט"א

הרצאות
והדרכות

גישמחה
בלימוד

ארגון
כלים מקצועי

בניית תוכניות
למידה מותאמות

מיפוי כישורים
דיקטטים בגמרא

תבונות

ללמוד ולהצליח

המרכז ללימוד הגמרא